

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็้เฒาและความสำคัญ

วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 ได้กำหนดภารกิจของวิทยาลัยครูไว้ 5 ประการ คือ ผลิตครู อบรมครูประจำการ วิจัย ทะนุบำรุงวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการแก่สังคม ในภารกิจดังกล่าว งานสอนเห็นว่าเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้จะเห็น ได้จากการคาดหวังของสังคมที่มีต่อผลผลิตของสถาบัน

ผลการปฏิบัติงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พบว่า คุณภาพของการฝึกหัดครูยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่เข้ามาเรียนในสถาบันส่วนหนึ่งไม่ได้มาเรียนด้วยใจรักในอาชีพ และหลักสูตรการฝึกหัดครูยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงานตามหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (สำนักงานปลัดกระทรวง, 2530)

การฝึกหัดครูเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตน และทำหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในระดับที่วิญญูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อศิษย์ และบทบาทต่อสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้เน้นคุณภาพของครูทางด้านบุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรมและจริยธรรมมาก ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ครูเป็นต้นแบบที่ดีของนักเรียน

เมื่อหันมามองพฤติกรรมการสอนที่ใช้กัน ในสถาบันระดับอุดมศึกษา พบว่า วิธีสอนที่ใช้กันแพร่หลายมีอยู่ 4 แบบ คือ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบฝึกปฏิบัติ และการสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524) ส่วนหลักสูตรเป็นหลักสูตร

ที่เห็นสมรรถภาพ (Competency-Based Curriculum)

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความ
 สามารถที่ผู้เรียนจะต้องแสดงให้เห็นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ควรมีเครื่องบ่งชี้ที่ชัดเจนของมาตรฐานที่
 คาดหวัง และมีการปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ (ธีระ สมิตร์, 2518) เท่าที่ปรากฏยังไม่
 มีมาตรการใดที่จะควบคุมให้การจัดการเรียนการสอนมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ เนื่องจาก
 ยังไม่มีกระบวนการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนว่า มีสมรรถภาพตรงตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
 หรือไม่

กรมการฝึกหัดครูมีวิทยาลัยครูอยู่ในสังกัด 36 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ ทำการ
 ผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ให้กับสถานศึกษาทั่วประเทศ ปีละประมาณ 20,000 คน (กองแผนงาน
 กรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2533) และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคุณภาพครูที่ผลิต การแก้ปัญหาคุณภาพ
 ครูไม่ใช่เรื่องที่ทำกันได้ง่าย ๆ เพราะปัจจุบันมีครูอาจารย์ที่สอนในระดับต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา
 ทั่วประเทศประมาณ 500,000 คน (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2529) การให้
 ความรู้ด้วยการจัดการอบรมปฏิบัติการ หรือการสัมมนาจะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และ
 ต้องอาศัยบุคลากรผู้ดำเนินงานและเวลามากเช่นกัน ดังนั้นในสถานการณ์ปัจจุบัน วิธีหนึ่งที่จะ
 แก้ปัญหานี้ได้อย่างเหมาะสม น่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่สอนหลักสูตร
 การศึกษาในคณะครุศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประมาณ 1,600 คน

การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์วิทยาลัยครู โดยเฉพาะในด้านการสอนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง
 เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุและได้ประโยชน์มากที่สุด กล่าวคือ เมื่ออาจารย์มี
 ประสิทธิภาพในการสอน ย่อมทำให้บัณฑิตจากวิทยาลัยครูเป็นครูที่มีคุณภาพ สามารถสร้าง
 เขาชนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศชาติต่อไปในอนาคตได้

มีผู้กล่าวว่า อุปสรรคของการจัดการศึกษาของผู้สอน ไม่มีความรู้และทักษะเพียงพอ
 การให้ความรู้ใหม่ ๆ กับผู้สอนไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวอยู่
 เรื่อย ๆ ทั้งด้านความรู้เนื้อหา วิธีสอน แนวคิดใหม่ ๆ และรูปแบบการจัดกิจกรรม งานวิจัย
 ทางการศึกษา และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับบทบาทและความรับผิดชอบของผู้สอน (David,

1991) ดังนั้นการพัฒนาคู่มือการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครู ควรเป็นการเสนอแนะวิธีจัดการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนที่ชัดเจน สะดวกในการนำไปปฏิบัติ และใช้ได้ผล คือ สามารถทำให้ผู้ศึกษามีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

จากการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบว่าเน้นที่คุณภาพผลผลิตคือ ผู้เรียน และวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จ ซึ่งในการนี้ต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุเป้าหมาย และมีมาตรการหรือกระบวนการที่ชัดเจน ในการตรวจสอบคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา หากกระบวนการดังกล่าว ได้รับการพัฒนาขึ้นมา อาจจะช่วยให้มาตรฐานการศึกษาดีขึ้น

การพัฒนากระบวนการที่จะให้ผลดังกล่าวมีความเป็นไปได้ เนื่องจากมีแนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ อาทิเช่น การเรียนแบบบรรลุผล (Master Learning) แนวการจัดการสอนและหลักสูตรของลาสกา (Laska) แนวคิดเรื่องความสำเร็จ (Success) แนวคิดในการสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และการวัดความสามารถขั้นต่ำ (Minimum-Competency Test) ซึ่งแนวคิดแต่ละแนวมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย หากมีการนำเอาจุดเด่นของแต่ละแนวคิดมาผสมผสานกันอย่างกลมกลืนและเป็นระบบ จะช่วยให้ได้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการดังกล่าว ขึ้นมาใช้กับหลักสูตรวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นหลักสูตรสมรรถภาพ (Competency-Based Curriculum) โดยเน้นความสามารถของผู้สำเร็จหลักสูตรเป็นสำคัญ กระบวนการที่พัฒนาขึ้นดังกล่าว อาจจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครู ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตคือนักศึกษาครูต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ซึ่งสามารถรับประกันผลได้ว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับผลตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อจำกัดของการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ จะใช้ได้ผลดังวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อผู้เรียนมีคุณสมบัติและความสามารถในการเรียนในขั้นปกติ โดยไม่จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบปรับประกันผล หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากจบหลักสูตรรายวิชา กระบวนการดังกล่าวเน้นการจำแนกวัตถุประสงค์ให้เห็นเด่นชัดว่า วัตถุประสงค์ใดเป็นวัตถุประสงค์หลัก ที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนให้บรรลุถึงเกณฑ์ และ วัตถุประสงค์ใดเป็นวัตถุประสงค์เสริม ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสามารถและความสนใจของตน และใช้การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์กับวัตถุประสงค์หลัก และการสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถกับวัตถุประสงค์เสริม

วัตถุประสงค์หลัก หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญ ทุกคนจำเป็นต้องเรียนเพราะเป็นสาระสำคัญของรายวิชานั้น ๆ ผู้เรียนต้องเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงจะสำเร็จหลักสูตรรายวิชานั้น

วัตถุประสงค์เสริม หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญรองลงมาจากวัตถุประสงค์หลัก ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถและความสนใจ เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หลัก สัมฤทธิผลในการเรียนเป็นไปตามความสามารถเฉพาะตน ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามเกณฑ์

การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการใด ๆ ที่ผู้สอนใช้ในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเกณฑ์ แต่ถ้าผู้เรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องใช้กระบวนการสอนซ้ำและการวัดผลซ้ำ จนกระทั่งผู้เรียนบรรลุผลตามเกณฑ์

การสอนแบบให้ ได้ผลตามความสามารถ หมายถึง วิธีการที่ผู้สอน ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ไปตามความสามารถ โดยไม่มีการสอนซ้ำและวัดผลซ้ำ เมื่อผู้เรียน ไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมาย

การประเมินประสิทธิผลของกระบวนการ หมายถึง การตัดสินความสำเร็จของ กระบวนการ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ "ผู้เรียนทุกคนที่เรียน โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แบบรับประกันผล จะต้อง ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนน C"

หลักสูตรวิทยาลัยครู หมายถึง หลักสูตรที่จัดทำขึ้น โดยสภาการฝึกหัดครู ประกาศใช้ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 253๕

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น จะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ใน วิทยาลัยครู ในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ และจะเป็นประโยชน์กับครูอาจารย์ ทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยครู เพราะ สามารถใช้กระบวนการนี้ในการวางแผนการจัดบุคลากร การเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน เวลาเรียนและงบประมาณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย